

Research Paper

aaa yysstttttt Roo iiiii iii Csssßsssss s Imaa ottt
Qaaooooo Rreeeeeeeeeee raasssss syyyyyyyagg

gggooo ooooo

Rasa Rabiee^{1*}, Mohammad Mansour Falamaki²

1. Ph.D. Student of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Azad University, Central Tehran Branch, Iran.

2. Professor of architecture, Azad University, Central Tehran Branch, Iran.

Received: 2021/06/29

Revised: 2021/09/19

Accepted: 2021/09/19

Use your device to scan and read the
article online

DOI:

10.30495/jupm.2021.28349.3921

Keywords:

Identity, Modernism, Identity Crisis,
Residential Neighborhoods, Sang
Siah Neighborhood, Shiraz

Abstract

The issue of identity crisis rooted in the modern current has disturbed residential neighborhoods as urban units. The present study aims to investigate the roots of the identity crisis in residential neighborhoods, identify indicators of identity in historical residential neighborhoods (sample case study: Sang Siah neighborhood of Shiraz) to provide solutions for the renovation of identity in the new residential neighborhoods. This research is a practical - development and quantitative way of doing it. The theoretical framework was determined using library method and reviewing the specialized documents related to identity and residences, the assessment model of residential neighborhoods based on the criteria and the extracted criteria from theoretical studies were explained and determined to assess the range of study. To measure each of the criteria from the various interviews, objective observation, approach of attitude, review of writings, documents, analysis of maps and other experimental techniques. Also, in this study, after an estimation of the statistical population according to the problem that the population is limited, the sampling is not done and all available samples are surveyed, familiar to the present study and its objectives. After collecting the questionnaires and scoring the answers, using SPSS and statistical methods like the Delphi method, the analysis was done. According to the research findings: recognition of the identity of the Sang Siah neighborhood as urban area (integration, permeability, readability) is located at a high level. This means that the textured of the Sang Siah neighborhood is highly desirable from the physical point of view, but in terms of experts, some of the changes in the neighborhood have been exposed to danger in not far - reaching years as an example, it can be referred to the social integration that has been lost in this neighborhood. The recognition indicators of this neighborhood as settlements (security, comfort, tranquility and familiarity) also have a relatively proper average. In the distinction part, which is the next step of recognition, the neighborhood had received an acceptable score, and was finally considered as a locality with identity.

Citation: Rabiee, R., Falamaki, M.M. Analysis of the Roots of Identity Crisis and Its Impact on the Quality of Residential Areas (Case study: Sang Siah Neighborhood of Shiraz): Journal of Research and Urban Planning. 2022; 13 (48): 187-208.

Corresponding Author: Rasa Rabiee

Address: Azad University, Central Tehran Branch, Iran

Tell: 09177207815

Email: rasaarch@yahoo.com

Extended bstract

Introduction

With the advent of modernity, the values that shaped the ideal world of traditional man suddenly collapsed.

This problem is complicated when an element called a house or, more generally, a neighborhood arises.

Neighborhood is a tool that residents use to rediscover their identity (Rapoport, 2009). The conclusion is that neglecting the issue of identity in cities can have many consequences, one of which is from Giddens's point of view, the lack of security and the existence of fear and anxiety that arose from the modern era (Giddens, 2015). These developments have changed the identity of residential neighborhoods as the seeds of the Iranian city to such an extent that it is difficult to consider today's residential context as descendants of earlier residential neighborhoods. It is as if another race from another land is building houses, neighborhoods and cities for other people and this trend not only is not obsolete, but these concrete and metal giants are increasingly showing their Uncut and rigid limbs in front of the well-cut but old limbs of historical neighborhoods. And in the dialogue with human beings, they do not speak of the house on the scale of the city and unity on the two scales of "this world" and "that world".

The present study aims to investigate the roots of the identity crisis in residential neighborhoods, identify indicators of identity in historical residential neighborhoods (sample case study: Sang Siah neighborhood of shiraz) to provide solutions for the renovation of identity in the new residential neighborhoods.

Methodology:

This research is a practical - development and quantitative way of doing it. The theoretical framework is determined by using the library method and reviewing specialized articles related to identity and residential areas. The identity assessment model of residential areas was explained

based on the indicators and criteria extracted from theoretical studies and were determined to evaluate the study area. To measure each of the criteria, different techniques of interviewing, objective observation, measuring attitude, reviewing articles, documents, analyzing related maps and other experimental techniques have been used. After collecting the questionnaires and scoring the answered questions, using SPSS and Lisrel software including Kolmogorov-Smirnov test (K-S test) for data normality test, confirmatory factor analysis test for structural validity and path analysis test for Test of research hypotheses has been used.

The hypotheses of the present research are made in 3 stages. Thus, first recognizing the identity of Sang-e-Siah neighborhood as an urban area, then recognizing the identity of Sang-e-Siah neighborhood as a settlement and in the last hypothesis, the identification of Sang-e-Siah neighborhood in 3 scales as part of Shiraz, among other neighborhoods of Shiraz and Neighborhood components are examined.

Results

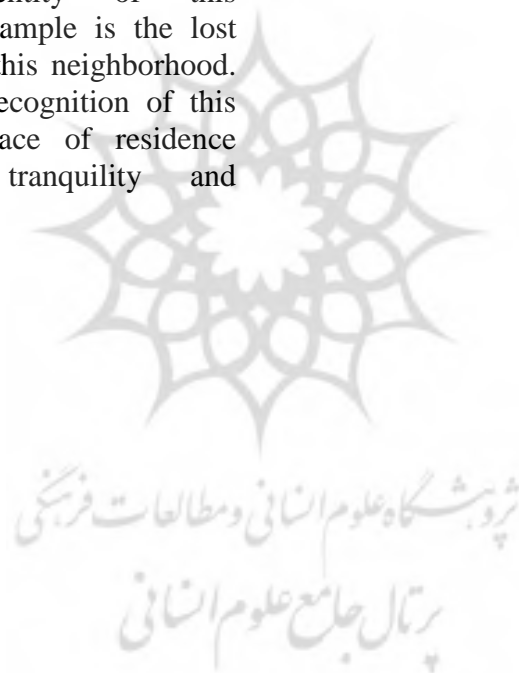
As mentioned, the hypotheses of the present study have been evaluated in two sections: recognition and identification. The findings of this field study show that in the first part (recognizing the neighborhood as an urban area) all three components of entanglement, permeability and readability affect the identity of Sang Siah neighborhood as a neighborhood, which permeability (0.71), Has the greatest impact. Also, among the indicators of recognizing the identity of the neighborhood as a residence, all 4 indicators have reported a positive effect, which the index of familiarity (0.90) has the highest impact. In addition, in the second part (identification), all 3 components affect the identity of Sang-e-Siah neighborhood. The results indicate that the effect of individualization of Sang-e Siah neighborhood as a part of Shiraz city (0.88),

had a higher average than the other two indicators.

Conclusion

Spatial identity is the part of every human being that is formed in relation to place. Therefore, providing identity in the neighborhoods of traditional residential neighborhoods is extremely important. Findings of this study show that the indicators of identity recognition of the old neighborhood of Sang Siah as an urban area (entanglement, permeability, readability) are at a high level. This means that the texture of Sang-e-Siah neighborhood is physically favorable, but according to experts in the field, some changes in this neighborhood in recent years have jeopardized the identity of this neighborhood as an example is the lost social entanglement in this neighborhood. Indicators of identity recognition of this neighborhood as a place of residence (security, comfort, tranquility and

intimacy) also have a very good average. In the identification part, which is the next stage of recognition, this neighborhood has obtained an acceptable score and finally the neighborhood has been considered as an identity

مقاله پژوهشی

واکاوی ریشه های بحران هویت و تأثیر آن بر کیفیت محلات مسکونی (نمونه مورد مطالعه: محله سنگ سیاه شیراز)**

رسا ربیعی*^۱، محمد منصور فلامکی^۲

۱. دانشجوی دکتری معماری، دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

۲. استاد گروه معماری، دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

** این مقاله برگرفته از پایان نامه دکتری نویسنده اول با عنوان "پژوهش و تدوین الگوهای خانه مسکونی در شرایط معاصر شهرنشینی در ایران (مطالعه موردی: پژوهش و ارائه طرح برای یک محله مسکونی در منطقه دروازه کازرون شیراز)" می باشد.

چکیده

مسئله بحران هویت که ریشه در جریان مدرن دارد، محلات مسکونی را به عنوان واحدهای شهری، دچار آشفتگی نموده است. پژوهش حاضر با هدف واکاوی ریشه های بحران هویت در محلات مسکونی، شاخص های شکل دهنده هویت در محلات مسکونی تاریخی (نمونه مورد مطالعه: محله سنگ سیاه شیراز) را مورد بررسی قرار داده تا به کمک آنها، راهکارهایی جهت باززنده سازی هویت در محلات مسکونی جدید ارائه دهد. این پژوهش از نوع کاربردی- توسعه ای و روش انجام آن کمی-کیفی است. چهارچوب نظری با استفاده از روش کتابخانه ای و مرور نوشتارهای تخصصی مربوط به هویت و محلات مسکونی تعیین شده، مدل ارزیابی هویت مندی محلات مسکونی بر اساس شاخص ها و معیارهای مستخرج از مطالعات نظری تبیین گشته و جهت ارزیابی محدوده مورد مطالعه تعیین گردید. برای سنجش هر یک از معیارها از روش های گوناگون مصاحبه، مشاهده عینی، سنجش طرز برخورد، مرور نوشتارها، اسناد، تحلیل نقشه های مربوط و سایر روش های تجربی استفاده شده است. پس از گردآوری پرسش نامه ها و امتیازدهی به سوالات پاسخ داده شده، با استفاده از نرم افزار SPSS و روش های آماری نظیر روش دلفی، تجزیه و تحلیل صورت گرفت. بنابر یافته های پژوهش: بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان حوزه شهری (درهم تنیدگی، نفوذ پذیری، خوانایی) در سطح بالایی قرار دارد. این بدان معنا است که بافت محله سنگ سیاه از نقطه نظر کالبدی از شرایط مساعدی برخوردار است، اما از نظر متخصصین حوزه، برخی از تغییرات این محله در سالهای نه چندان دور، مقدار هویت مندی این محله را در معرض خطر قرار داده است که به عنوان نمونه می توان به درهم تنیدگی اجتماعی از دست رفته در این محله اشاره کرد. شاخص های بازشناسی هویت این محله به عنوان سکونتگاه (امنیت، آسایش، آرامش و خودمانی بودن) نیز از میانگین نسبتا مناسبی برخوردار هستند. در قسمت تشخیص که مرحله بعد از بازشناسی می باشد، این محله نمره قابل قبولی کسب نموده و در نهایت محله مزبور هویت مند تلقی گردید.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۰۸

تاریخ داوری: ۱۴۰۰/۰۶/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۲۸

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jupm.2021.28349.3921

واژه های کلیدی:

هویت، مدرنیسم، بحران هویت، محلات مسکونی، محله سنگ سیاه، شیراز.

* نویسنده مسئول: رسا ربیعی

نشانی: دانشجوی دکتری معماری، دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

تلفن: ۰۹۱۷۷۲۰۷۸۱۵

پست الکترونیکی: rasaarch@yahoo.com

مقدمه

مقوله بحران هویت در معماری و شهرسازی معاصر ایران از پرتنش ترین و سهل ممتنع ترین مقوله های عصر حاضر است. این مقوله زمانی بغرنج می شود که پای خانه ها و محلات مسکونی به میان می آید. "خانه برای ما ایرانیان، دو بعد بسیار مهم دارد، یکی اینکه بتواند برای همیشه یک فضای اصیل و مهربان بماند و دیگری اتکاء آن بر مقیاس همجواری و همسایگی خانه است. نزد ایرانیان تا دیروز، هیچ خانه ای را نمی توانستیم بدون همسایه درک کنیم و هیچ مجموعه ای از فضاهای مسکونی که با هم ترکیب شده اند را نمی توانیم یافت که در چارچوبی خشک تحدید شود؛ درحالی که امروزه با بینشی بسیار ساده نگر، متکی بر تقلیل معانی و مفاهیم برای خانه، تعیین ابعاد می کنیم" (Falamaki, 2010: 564). در راستای این فقیرانه اندیشیدن به خانه و شهر، خانه سازی هایی که نام هایی بیش تر استعاری گرفته اند تا حقیقی (سازمانی، تعاونی و...) و از پهلوی هم ردیف کردن تعدادی خانه، در کنار خیابان هایی برابر، روی خط عمود بر هم یک ترسیم شطرنجی دارای خیابان ها و گذرگاه های برابر، با مصالح ساختمانی برابر، بوجود آمده اند که چیزی جز اتلاف زمین و مصالح ساختمانی نیست (Falamaki, 2010: 464). پر واضح است که هویت یک شهر برگرفته از هویت محلات آن است. از طرفی "محله ابزار است که ساکنان با بهره بردن از آن هویت خود را باز می یابند" (Rapoport, 2009). نتیجه آنکه بی توجهی به مقوله هویت در شهرها می تواند تبعات زیادی را به دنبال داشته باشد که یکی از این تبعات از دیدگاه گیدنز^۱ نبود امنیت و وجود هراس و اضطرابی است که از دوران مدرن بوجود آمد (Giddens, 2015) و ترکش های آن کشورهای آسیایی از جمله ایران را مورد اصابت قرار داد و شایگان از آن تحت عناوینی چون "نیپیلیسم"^۲ و "هومانیسم"^۳ نام می برد (Shayegan, 2012). این تحولات، هویت محلات مسکونی به عنوان دانه های شکل دهنده شهر ایرانی را چنان دستخوش تغییرات گرداند که به سختی می توان بافت های مسکونی امروزی را نوادگان محلات مسکونی پیش از آن دانست. گویی نژاد دیگری از سرزمینی دگر برای مردمانی دگر، خانه و محله و شهر می سازند و این روند نه تنها منسوخ نگشته، بلکه این غول های بتنی و فلزی، روز به روز بیش تر اندام های نتراشیده و صلب خود را در برابر اندام های خوش تراش اما فرتوت محلات تاریخی می نمایانند و در گفتمان با انسان ها، سخنی از خانه به مقیاس شهر و یگانگی در دو مقیاس "این جهانی" و "آن جهانی" ندارند. این پژوهش با هدف واکوی ریشه های بحران هویت در محلات مسکونی، در پی ارائه راهکارهایی جهت باززنده سازی هویت در محلات می باشد. در واقع، زمانی می توانیم فضایی را شناخته و از آن

استفاده کنیم که به معنای نمادین، فرهنگی و اجتماعی آن واقف باشیم. در غیر این صورت از "ناهمخوانی فضا با انسان" سخن به میان می آید. ناهمخوانی فضا با انسان، موجبات عدم ارتباط یا ضعف ارتباط آن دو را فراهم می آورد و بین فرد و فضای ناهمخوان عامل هویتی پیدا نمی شود. در صورت تداوم عدم ارتباط مابین فرد و فضا، با حادثه ای به نام "بحران هویت" مواجه می شویم (Pakzad, 1996). بروز بحران هویت می تواند زمینه ساز تلاش برای احراز هویت باشد. در صورت احراز هویت نیز، برقراری فرآیند این همانی تلاشی است برای تثبیت آن. نتیجه احراز و تثبیت هویت، هویت مندی فضای مورد سنجش از نظر فرد یا جمع بوده و لازمه آن دانستن شرایطی است که امکان هویت مندی فضا را فراهم آورد. با اشراف به این شرایط می توان فضایی را که دچار بحران هویت است، به سمت احراز هویت مورد نظر هدایت نمود و فضای هویت مند را از ابتلا به بحران هویت در خلال تغییرات مصون داشت.

فرضیات اصلی این پژوهش به شرح زیر می باشد:

۱. محله سنگ سیاه شیراز دارای شاخص های شکل دهنده یک حوزه شهری است.
۲. محله سنگ سیاه شیراز دارای معیارهای معرف یک سکونتگاه است.
۳. محله سنگ سیاه شیراز و اجزای شکل دهنده آن دارای تشخیص کافی به عنوان یکی از محلات شاخص شهر شیراز می باشد.

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

هویت از جمله مباحثی است که همواره ذهن اندیشمندان را به خود مشغول داشته است. در فرهنگ عمید هویت یعنی حقیقت شیء یا شخص که مشتمل بر صفات جوهری وی باشد. (Amid, 1984). در فرهنگ معین، هویت این گونه بیان می شود: ۱- ذات باری تعالی؛ ۲- هستی، وجود؛ ۳- آنچه موجب شناسایی شخص بشود، یعنی آنچه باعث تمایز فرد از دیگری شود (Mo'in, 1992). در عرصه معماری بحث از هویت، تقلید از آثار گذشته را به ذهن متبادر می کند. در حالی که هویت با تقلید از گذشته، متفاوت است (Naghizadeh, 2000). الکساندر هویت را تجسم کالبدی کیفیت های بی نام در بناها می داند، کیفیت هایی که مبانی اصلی حیات و روح هر انسان، شهر، بنا و یا طبیعت بکر هستند، اما نمی توان نامی بر آنها گذاشت (Alexander, 2011). به باور وی هویت در محیط هنگامی تجلی می کند که ارتباط طبیعی و منطقی بین فرد و محیط حاصل شده باشد. لینچ^۴ برای هویت دو کارکرد مهم در نظر می گیرد: اول کارکردی که می توان آن را حس تشخیص نامید. به عبارتی هویت به انسان قدرت تشخیص می دهد و به وی کمک می کند که

3. Humanism

4. Lynch

1. Giddens

2. Nihilism

از آن است که مقدار همبستگی میان احساس فقدان هویت شهری و نارضایتی از محل سکونت برابر ۰,۴۹ و مقدار همبستگی احساس انزوای اجتماعی و نارضایتی از محل سکونت ۰,۳۹ می‌باشد. نتیجه آنکه با تضعیف جایگاه هویت و معنا و مفهوم در شهرها و محلات شهری جدید رضایت ساکنان از شهر کاهش یافته است (Emamalizadeh and Others, 2017).

رئیی با تأکید بر سه گانه پیش، ارزش و کنش به واکاوی بحران هویت در معماری و شهرسازی معاصر ایران پرداخته است. وی بیان می‌دارد رمزگشایی از بحران یاد شده را بایستی در چالش تمدن اصیل اسلامی به عنوان تمدن الهی، و تمدن معاصر غرب به عنوان تمدن الحادی جستجو کرد (Ra'isi, 2016). شایگان، در باب هویت چهل تکه ای که زندگی، هنر، معماری و شهرسازی انسان امروزی را فراگرفته، به تلفیق نظام های ارزشی سنت با زندگی انسان معاصر می‌اندیشند. وی، ضمن تأکید بر ضرورت سنت، به غربی شدن شرق و استیلای مدرنیته اشاره می‌کند و قائل به برقراری گفتگو میان سنت و مدرنیته است و شناخت فرهنگ و هنر خودی و غربی را برای شکل گیری این گفتگو، نه فقط ضروری بلکه حیاتی می‌داند (Shayegan, 2012).

راپاپورت^۲، هویت را اینگونه تعریف می‌کند: خصوصیتی از محیط که در شرایط گوناگون تغییر نمی‌کند یا خصوصیتی که به موجودات امکان قابلیت تمیز و تشخیص عنصری را از عناصر دیگر می‌دهد و عناصر شهری را از هم متمایز می‌کند. وی با بکارگیری نشانه‌شناسی و مشخص کردن سه سطح معنایی بالا-میانه-پایین، این مطلب را بیان می‌کند که برای فهم یک محیط شهری به فهم معانی و ارزش هایی که استفاده کنندگان به آنها نسبت می‌دهند نیاز داریم. وی بر هویت به عنوان یکی از معیارهای اساسی کیفی محیط های شهری تأکید و محله را ابزاری توصیف می‌کند که ساکنانش با بهره بردن از آن، هویت خود را بازمی‌یابند (Rapoport, 2009). اردشیری و معماریان در پژوهشی با عنوان "هویت شهری شیراز" بر این نکته تأکید دارند که تبیین علت از بین رفتن هویت شهری مستلزم آگاهی از فرایند چگونگی تولید فضا در شهرهاست. آنها در این پژوهش با شناسایی و توصیف ویژگی های منحصر به فرد معماری و شهرسازی شیراز در پی هویت بخشی به شیراز و معماری معاصر آن می‌باشند (Ardeshiri and Memarian, 2010).

رضوانی و همکاران، در مقاله ای با عنوان ارزیابی بافت های تاریخی بر پایه هنجار حس تعلق به مکان، به بررسی محله سرچشمه گرگان، با هدف ارزیابی این محله بر اساس میزان مطلوبیت هنجارهای حاصل از مبانی نظری حس تعلق به تفکیک ابعاد ذهنی، کارکردی و کالبدی پرداخته اند. این هنجارها در یک دسته بندی کلی گردآوری شده تا بر وضعیت کنونی هر یک در محله به

بتواند محیط را بخواند و پیش‌بینی کند. کارکرد دوم، عملکرد عاطفی هویت محیط است (Lynch, 2002). مکان های معنی دار و قابل درک، تکیه گاه مناسبی برای خاطرات شخصی، احساس ها و ارزش ها هستند. شولتز در این خصوص، آثار متعددی منتشر کرده است. وی مطالعه مکان را مطالعه رویدادها و حوادثی که در آن اتفاق می‌افتد، می‌داند و معتقد است که مجموعه ای از رخدادها، شکل ها، رنگ ها و بافت ها شخصیت یک مکان یا هویت آن را شکل می‌دهند. او ارتباطی بین معماری، مکان و هویت فرهنگی برقرار می‌کند و بر این باور است که تجربه مکان تجربه معنای مکان است. به نظر می‌رسد می‌توان آنچه ساکنان به عنوان "هویت بخشی محله" مطرح می‌کنند را در کنار مؤلفه هایی همچون، خاطره، وابستگی و تاریخ در قالب مفهوم حس مکان بیان کرد. وی بر این باور است که داشتن حس مکان نسبت به فضایی خاص در شهر، به معنای برخورداری از پایگاهی وجودی است، پایگاهی که وجود آن نیاز بنیادین انسان است (Nurburg Schultz, 2012). بر این مبنا، تعلق مکانی، به معنی رابطه هم پیوندی میان انسان و محیط، از دیگر تبعات احراز هویت است. در اثر این رابطه، مکان به لنگرگاهی روانی بدل می‌شود. اغلب این تعلق مکانی از سطح تجربه‌های احساسی - شناختی فردی می‌گذرد و با احساس مشترک جمعی در محدوده های فضایی وسیع تر گره می‌خورد (Rezazadeh, 2001).

الکساندر در کتاب «زبان الگو» به این نکته اشاره می‌کند: «مردم به فضاهای هویت‌مند نیاز دارند تا به آنها تعلق داشته باشند» (Alexander, 1977:81). بعبارتی مکان، زمانی معنا پیدا می‌کند که درکی حسی از آن صورت گرفته و تصویری ذهنی از خود به جای گذاشته باشد. به این ترتیب مکان (کالبد + فعالیت) و تصویر ذهنی که از آن باقی می‌ماند، در شکل دادن به هویت محل زندگی انسان از مؤثرترین عوامل هستند. فئوری باهی^۱ و همکاران در مطالعه ای به بررسی عوامل تأثیرگذار بر مقدار رضایت از محیط و مقدار رابطه آن با هویت مکان پرداخته اند. در این پژوهش چهار دسته عوامل شامل تصور از محیط اجتماعی، دسترسی به خدمات، فضای سبز و روابط اجتماعی سنجیده شدند. نتایج نشان داد تمام مؤلفه‌های رضایت از محیط به گونه یکسان بر هویت مکان تأثیر نمی‌گذارند. از بین آنها، مؤلفه تصور از محیط اجتماعی و روابط اجتماعی بر هویت مکان تأثیر دارند و باعث تقویت آن می‌شوند، ولی دسترسی به خدمات و فضای سبز تأثیری بر آن ندارند. همچنین، مدت اقامت به گونه مستقیم به هویت وابسته است و بر رضایت‌مندی تأثیر می‌گذارد (Bahi and Others, 2008).

امامعلی زاده و همکاران در مقاله ای با عنوان بحران هویت و انزوای اجتماعی در شهرهای جدید و رابطه آن با رضایت از محل سکونت، شهر جدید پردیس را مورد مطالعه قرار داده و یافته ها حاکی

2. Rapoport

1. Bahi

۱- بازشناسی هویت محله به عنوان حوزه شهری

در این راستا به بررسی مؤلفه های شکل دهنده محله به عنوان یک حوزه شهری پرداخته می شود.

در هم تنیدگی: زمانی که صحبت از محله می شود، ابتدایی ترین تصویری که به ذهنمان خطور می کند، وجود اتصالات قوی دانه ها و فضاها به یکدیگر است که از آن با عنوان در هم تنیدگی بافت و روابط اجتماعی حاکم بر آن یاد می شود. طبیعتاً تعدادی خانه و معبر که با بی تفاوتی کنار هم نشسته اند و این بی تفاوتی به زندگی انسان های درون آنها نیز سرایت کرده، نمی تواند محله نام گیرد.

نفوذپذیری: محله باید بتواند با محیط اطرافش پیوند برقرار کند. حدود محله باید انعطاف پذیر بوده و با عناصر کالبدی جسیم و دژمانند محصور نشود. با این حال، حریم محله باید حفظ گشته و پذیرای هر بیگانه ای نباشد. در نظر گرفتن ورودی های تعریف شده به تعداد محدود و در مقیاس محله این امکان را فراهم می آورد. از طرفی ساکنان محله لازم است از آزادی حرکت و فعالیت در سطح محله نیز برخوردار باشند تا بافت درون محله در نظرشان نفوذپذیر جلوه کند.

خوانایی: تصویر ذهنی دقیق و خوانا از محله، امکان راهیابی درون محله، تشخیص جهت و موقعیت سنجی که پیامد مستقیم خوانایی می باشد، در محلات تاریخی ما امری سهل و ساده بوده است. مسجد محله، راسته ای از معابر، سابات ها و هر کدام از دانه های محله می توانند امکان تعیین موقعیت را فراهم آورند.

۲- بازشناسی هویت محله به عنوان سکونتگاه

پس از اینکه محله به عنوان حوزه شهری شناسایی شد، نیاز است توقعاتی مانند امنیت؛ آسایش؛ آرامش؛ خودمانی بودن برآورده شود تا هویت یک محله به عنوان سکونتگاه بازشناسی شود.

امنیت: توقع امنیت در میان نیازهای بشری، مهم ترین جایگاه را دارد. شیوه طراحی محیط شهری و مدیریت آن در امکان و سهولت وقوع جرم توسط افراد تأثیرگذار است و مهمتر اینکه در احساس ایمنی مردم یک منطقه تأثیر می گذارد. نیومن^۳، این ویژگی را فضای قابل دفاع می نامد. تعلق، احساسی است که به مرور زمان شکل می گیرد و مستلزم اقامت طولانی در محله است. نیومن در این خصوص معتقد است که: «ساکنان از محل هایی دفاع می کنند که در تملک آنهاست» (Newman, 1996: 11).

راه دیگر ایجاد فضای امن عمومی، علی الخصوص در شب که رفت و آمد در محله به کمترین مقدار خود می رسد، ساکنان محله هستند. مردم از درون خانه های خود می توانند فعالیت های درحال

عنوان عامل مهم در طراحی تأکید شود. آنها بر این باورند که طرح چنین مسائلی در بافت های تاریخی کشور، اهمیت و ضرورت این گونه مطالعات را بیش از پیش نشان می دهد و طراحان و برنامه ریزان معاصر می توانند با شناخت اصول حاکم بر شهرسازی سنتی کشور، حس تعلق به مکان را برای ساکنین محلات امروزی به ارمغان آورند (Rezvani and Others, 2017). قاسمی اصفهانی به این نکته اشاره می کند که برای محیط های مسکونی ما واژه بافت بسیار برازنده تر از محله است زیرا محله چیزی فراتر از تعدادی دانه و معبر است و بافت برای محلات شرط لازم است، اما کافی نیست. وی با بررسی عوامل شکل دهنده هویت در محلات مسکونی به این مهم اشاره می کند که بافت های شطرنجی که با رشدی سرطانی بخش اعظمی از شهرهای ما را تشکیل می دهند از کثرت شباهت غیر قابل تشخیص می باشند و شخص در آنها به شدت احساس پوچی و بی هویتی می کند (Ghasemi Esfahani, 2015).

می دانیم زمانی یک پدیده هویت مند تلقی می شود که شرایط احراز هویت آن فراهم باشد. "هویت، اعتبار خود را از تشخیص می گیرد؛ مهم ترین شرط هویت مندی قابل تشخیص بودن است. بر این اساس، نخستین گام در راه تشخیص هویت، امکان بازشناسی پدیده بر اساس شباهت های آن با پدیده های هم سنخ و تفاوت هایش با پدیده های غیر هم سنخ در ذهن است" (Behzadfar, 2011: 39). بنابراین، در ابتدا بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان یک حوزه شهری مورد کاوش قرار گرفته، سپس بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان سکونتگاه مورد بررسی قرار می گیرد، اما "صرف اینکه پدیده ای از پدیده های متفاوت با خود تفکیک شد، قابل تشخیص نمی گردد بلکه باید از پدیده های هم سنخ خود نیز متمایز شود تا فرایند تشخیص هویت به صورت کامل انجام گرفته باشد. از اینجاست که لزوم دارا بودن تشخیص دوشادوش قابلیت بازشناسی مطرح می شود" (Pakzad, 1996: 67). نوربرگ شولتز^۱ در این خصوص بر این باور است هر مکان دارای کاراکتر^۲ بوده و بواسطه آن کاراکتر از سایر مکان ها متمایز می شود و کیفیتی منحصر به فرد می یابد (Abel, 2000: 142). در نتیجه در این مرحله، مقدار تشخیص محله سنگ سیاه در ۳ مقیاس مطرح می شود: اول محله سنگ سیاه به عنوان بخشی از شیراز، دوم تشخیص محله سنگ سیاه میان سایر محلات شیراز و سوم تشخیص اجزای محله سنگ سیاه از یکدیگر. بازشناسی و تشخیص ابزارهایی هستند که در کنش متقابل با یکدیگر امکان تشخیص هویت و زمینه ی هویت مندی پدیده را فراهم می آورند.

شرایط هویت مندی محلات مسکونی

3. Newman

1. Schulz

2. Character

شاخص شدن محله به عنوان جزئی از شهر: رابطه میان محله و شهر همچون رابطه میان اجزای تشکیل دهنده یک ارگانیسم زنده با کل آن است و بنابراین روشن است که خصوصیات کل به جز سرایت می‌کند. به عبارتی نمی‌توان محله ای را جزئی از بافت شیراز دانست در حالیکه خصوصیات شهر دیگر را دارد.

شاخص شدن محله میان سایر محلات: راه تشخیص محلات نسبت به هم رنگ و بو و کالبد متفاوت آنهاست. هر محله دارای اجزای شاخصی چون ورودی، گره ها و معابر است. چشم اندازهای ویژه همچون رودخانه و کوه و مسجد جامع و .. نیز عامل تشخیص محله هستند و گاه محلات نام خود را از آنها می‌گیرند.

شاخص شدن اجزای محله نسبت به هم: استقرار و فاصله هر بخش محله نسبت به بخش های دیگر یکی از وجوه تمایز آن بخش از سایر بخش های محله است. زمانی که بجای نام از عدد برای تشخیص معابر یک محله استفاده می‌کنیم، در واقع آن کوچه و معبر را از یک ارگانیسم زنده به مرتبه یک عدد خالی از معنا و هویت تبدیل کرده ایم و ذهن مخاطب هیچ درگیری ذهنی با یک عدد ایجاد نمی‌کند.

وقوع در خیابان مجاور را مشاهده نمایند (Jacobs, 1961). جاکوبز^۱ از این نکته با عنوان چشم‌هایی در خیابان یاد می‌کند.

آسایش: یکی از مقاصد انسان از ساختن سرپناه، در امان بودن از آسیب های طبیعی محیط بوده است. این عوامل عبارتند از: تابش، وزش، بارش، دما و رطوبت.

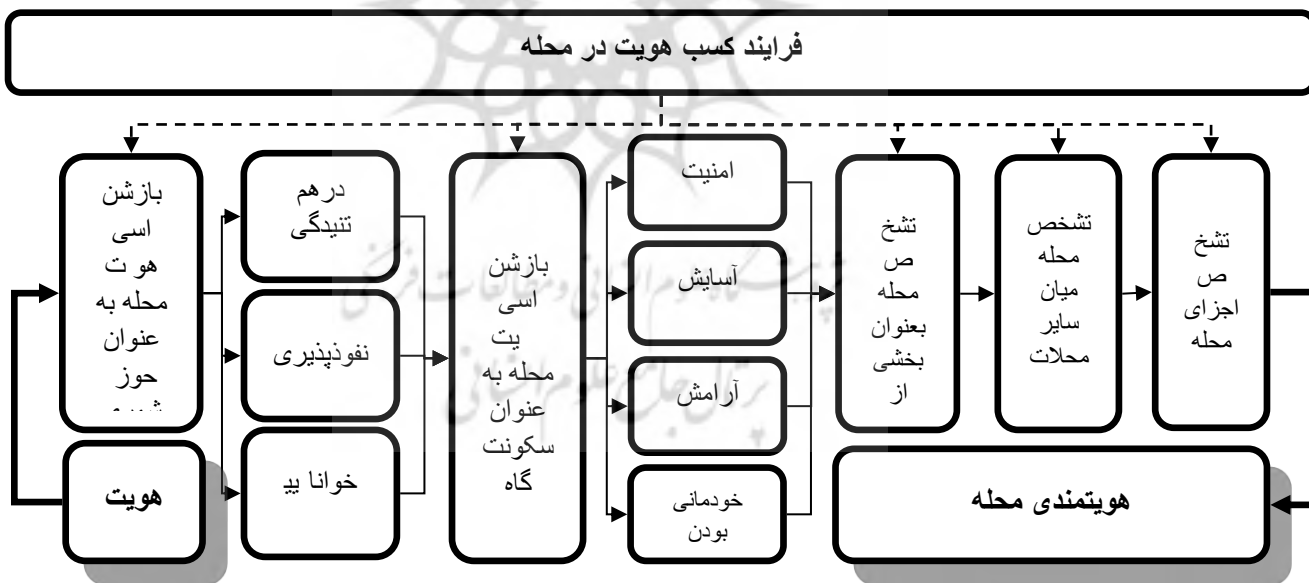
آرامش: یک محله مسکونی باید آرامش را به ساکنانش هدیه دهد. چنانچه ریشه واژه سکونت نیز "سکن" می‌باشد به معنای آرامش. عوامل محل آرامش از جنبه های گوناگون قابل بررسی هستند: آلودگی صوتی، آلودگی بصری و از بین رفتن حباب شخصی.

خودمانی بودن: در محلات تاریخی ما محله و خانه از هم جدا نبودند چنانچه همسایه ها نسبت به هم بیگانه نبودند و رابطه صمیمی و خودمانی میان آنها برقرار بود. اگر امروز همسایه ها با هم بیگانه شده اند و فضای بافت های مسکونی خشک و سرد است، شاید دلیلش تعارضی است که میان عینیت موجود و تصویر ذهنی ما از یک محله مسکونی وجود دارد.

۳- تشخیص محلات مسکونی

پس از بازشناسی مرحله بعدی جهت احراز هویت یک محله مسکونی تشخیص آن است. تشخیص در ۳ مرحله رخ می‌دهد:

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

های تعیین شده و با توجه به عوامل اصلی مورد ارزیابی قرار گرفته اند. چهارچوب نظری با استفاده از روش کتابخانه ای و مرور نوشتارهای تخصصی مربوط به هویت و محلات مسکونی تعیین شد،

روش پژوهش و شناخت محدوده

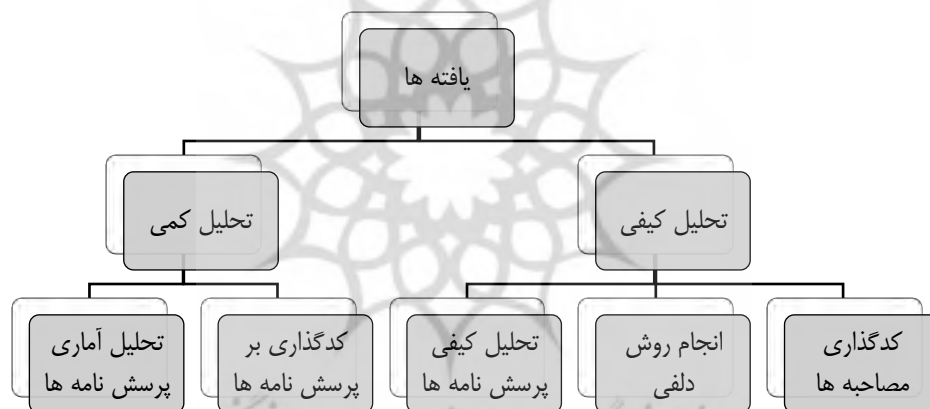
رویکرد کلی این پژوهش کاربردی- توسعه ای و روش انجام آن کمی-کیفی است که در محدوده مورد پژوهش بر اساس شاخص

¹ . Jacobs

محدود می‌باشد، امر نمونه گیری انجام نشده و تمامی نمونه های در دسترس که آشنا به مطالعه حاضر و اهداف آن بودند، مورد نظر سنجی قرار گرفته اند. پس از گردآوری پرسش نامه‌ها و امتیازدهی به سوالات پاسخ داده شده، با استفاده از نرم افزار SPSS و روش های آماری نظیر روش دلفی تجزیه و تحلیل صورت گرفت. برای اطمینان از عدم دخالت ترجیح های شخصی از سایر ابزار مکمل و نیز بررسی دوباره توسط اساتید مرتبط بهره گرفته شده است. تعداد افراد مصاحبه شونده در هر شاخص متفاوت بوده ولی سعی بر آن بوده که از تعداد مناسب و افراد با تجربه در حوزه استفاده شود تا از این راه پایایی داده ها تأمین شود. بررسی مطالعات انجام شده توسط سایر پژوهشگران و بهره گیری از نتایج آنها از دیگر ابزارهای بکار رفته در این پژوهش هستند. بمنظور دستیابی به هدف پژوهش پس از بررسی شاخص و معیارهای هویت مندی محله و ارزیابی پارامترهای بدست آمده در چک لیست ها با استفاده از ابزارهای گوناگون، معیارها سنجیده شد.

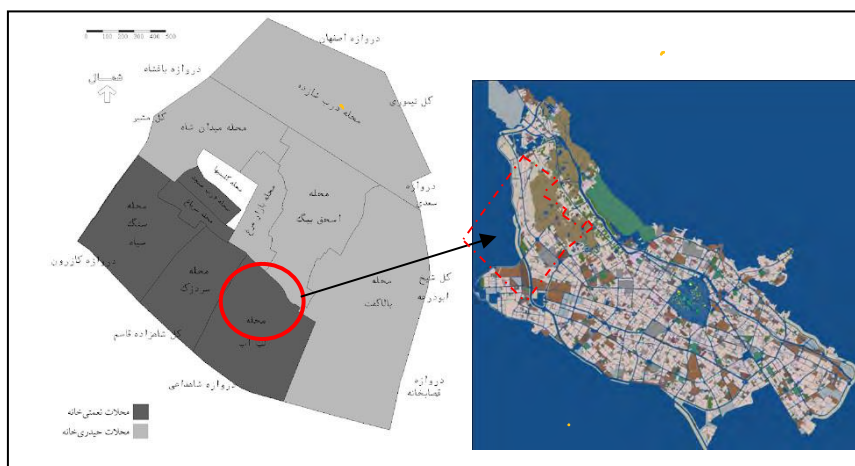
عوامل مرتبط با موضوع از دیدگاه کارشناسان و رویکردهای گوناگون مربوط به هویت محلات مورد بررسی قرار گرفتند، مدل ارزیابی هویت مندی محلات مسکونی بر اساس شاخص ها و معیارهای مستخرج از مطالعات نظری تبیین و جهت ارزیابی محدوده مورد مطالعه تعیین گردیدند. پس از انتخاب نمونه مورد مطالعه، برای سنجش هر یک از معیارها در محله مورد نظر به دلیل تنوع آنها از روش های گوناگون مصاحبه، مشاهده عینی، سنجش طرز برخورد، مرور نوشتارها، اسناد، تحلیل نقشه های مربوط و سایر روش های تجربی استفاده شده است. از ابزار مصاحبه برای بررسی دیدگاه کارشناسان، ساکنین قبلی و فعلی استفاده شده است. مصاحبه ها، گاه بصورت پرسش نامه های باز و نیمه ساختار یافته، فردی و گروهی با هدف کاوش ذهن پاسخ دهندگان بوده است. هدف این فرایند کشف ارتباط درونی اجزا و عناصر تشکیل دهنده داده ها و قصد واقعی مصاحبه شوندهگان و در نهایت، ارائه نتایج واقع بینانه است تا بتوان به راهکارهای کلیدی دست یافت. همچنین، در این پژوهش پس از برآورد تخمینی جامعه آماری با توجه به این مسئله که جامعه آماری

شکل ۱. روش تحلیل یافته ها

اینکه هسته اولیه پیدایش شهر شیراز بوده، هم اکنون نیز بسیاری از فعالیت‌های مرکزی تجاری، مذهبی، خدماتی، اداری و توریستی را در خود جای داده و ظرفیت های بالفعل و بالقوه قابل توجهی جهت رونق فعالیت های سیاحتی، زیارتی، تجاری، فرهنگی و مسکونی دارد (Abdollahi, 2014)."

هسته فرهنگی-تاریخی شهر شیراز به عنوان حوزه فراگیر با وسعتی معادل ۳۶۰ هکتار، طی یک فرآیند تدریجی ۱۳۰۰ ساله در قلب شهر شیراز شکل گرفته است. محله سنگ سیاه با حدود ۸۰ هکتار مساحت در غربی ترین بخش این بافت تاریخی قرار گرفته است. "حدود این محله از سمت جنوب و جنوب غرب حصار شهر قدیم بوده است و از سمت شمال به محلات میدان شاه و سرباغ و از سمت شرق به محله سر دزک محدود است. این منطقه افزون بر

شکل ۲. جایگاه محلات تاریخی و محله سنگ سیاه در منطقه ۸ شیراز

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

یافته های پژوهش

مشترکاً تشخیص محله به عنوان بخشی از شهر و تشخیص محله میان سایر محلات شهر (۳/۹۲)، جایگاه ششم تشخیص اجزای محله (۳/۸۱)، جایگاه هفتم آسایش (۳/۷۸)، رتبه هشتم به بعد خودمانی بودن (۳/۷۴) و جایگاه نهم به بعد آرامش (۳/۶۷) اختصاص دارد.

چنانچه در جدول زیر مشاهده می شود با توجه به میانگین نتایج حاصل از دلفی در هر یک از ابعاد، در جایگاه اول بعد خوانایی با ۴/۱۴ و جایگاه دوم بعد در هم تنیدگی با ۴/۰۹ قرار دارد. رتبه سوم امنیت (۳/۹۹)، رتبه چهارم نفوذپذیری (۳/۹۳)، رتبه پنجم

جدول ۱. خلاصه نتایج دلفی

مقولات	ابعاد	تعداد پاسخها	میانگین پاسخ های دور اول	میانگین پاسخ های دور دوم	میانگین پاسخ های دور سوم	ترتیب اهمیت بر اساس میانگین
هویت محله	در هم تنیدگی	۱۱	۳/۹۹	۴/۰۱	۴/۰۹	۲
	نفوذ پذیری	۱۱	۴/۰۸	۳/۹۳	۳/۹۳	۴
	خوانایی	۱۱	۳/۹۹	۴/۱۲	۴/۱۴	۱
	امنیت	۱۱	۳/۵۳	۳/۸۲	۳/۹۹	۳
	آسایش	۱۱	۳/۶۱	۳/۶۸	۳/۷۸	۷
	آرامش	۱۱	۳/۴۹	۳/۵۹	۳/۶۷	۹
	خودمانی بودن	۱۱	۳/۵۸	۴	۳/۷۴	۸
	تشخیص محله به عنوان بخشی از شیراز	۱۱	۳/۴۵	۳/۸۶	۳/۹۲	۵
	تشخیص محله میان سایر محلات شیراز	۱۱	۳/۶۸	۳/۸۶	۳/۹۲	۵
	تشخیص اجزاء محله	۱۱	۳/۸۱	۳/۸۱	۳/۸۱	۶

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

برای آزمون نرمال بودن داده ها، آزمون تحلیل عاملی تاییدی برای بررسی روایی سازه و هم‌پنین، آزمون تحلیل مسیر برای آزمون فرضیه های پژوهش استفاده شده است. در این بخش ابتدا

در این پژوهش، برای توصیف آماری داده های جمعیت شناختی، از آمار توصیفی و آمار استنباطی موجود در SPSS و Lisrel از جمله آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (آزمون KS)

پرسش نامه، باید از راه آزمون تحلیل عاملی تاییدی، روایی سازه آن بررسی شود. در مرحله بعد برای بررسی مقدار برازش این مدل پژوهش از شاخص های خاصی استفاده می شود که نتایج حاکی از برازش مطلوب می باشد.

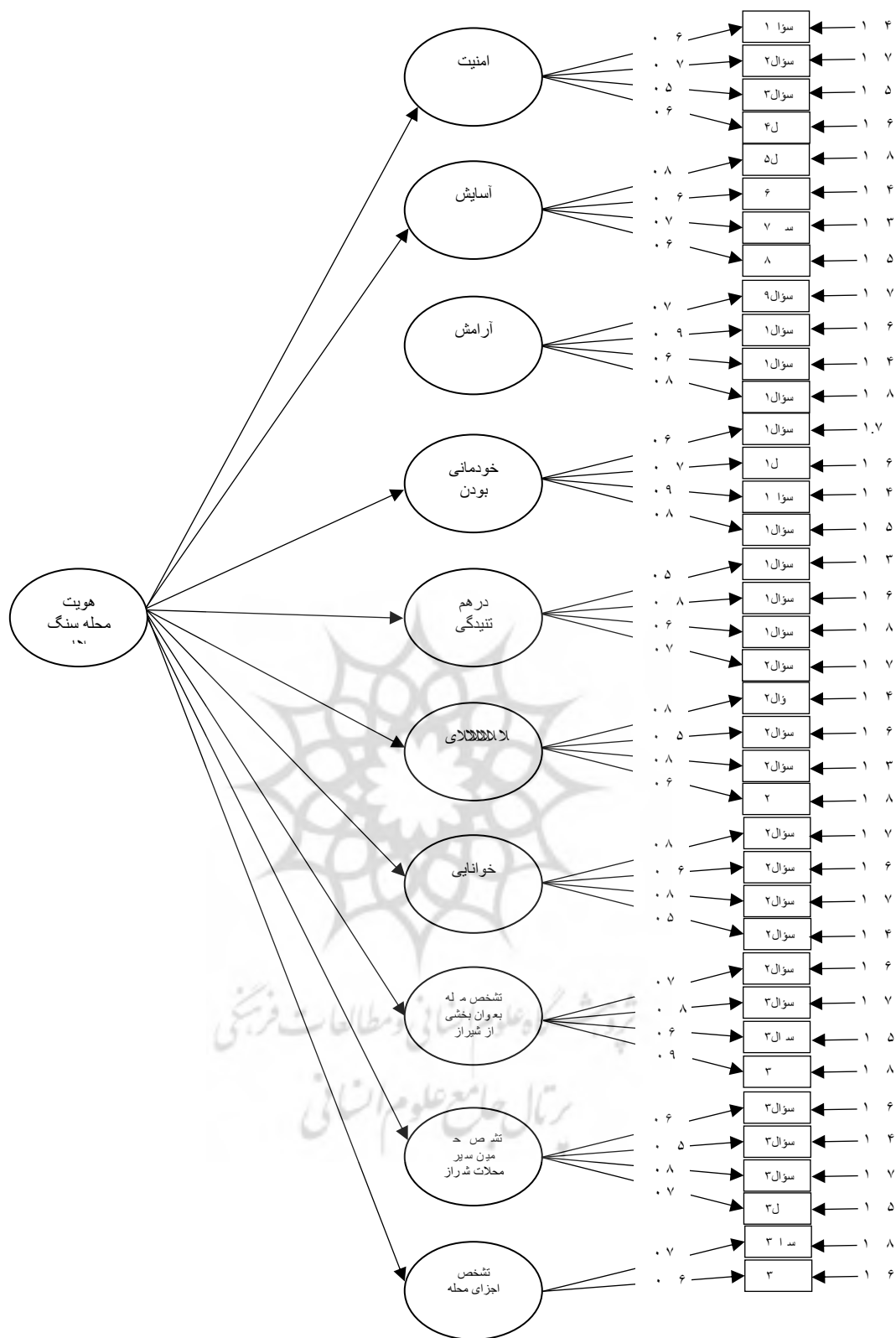
به بررسی نرمال بودن داده ها از راه آزمون کولموگروف-اسمیرنوف پرداخته می شود، سپس به منظور آزمون هر یک از فرضیه ها از معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تاییدی استفاده می شود. در این پژوهش، متغیر بحران هویت با ۱۰ بعد و ۳۸ سوال، به عنوان متغیر مستقل انتخاب شده است که بعد از توزیع

جدول ۲. مقایسه شاخص های برازش مدل با مقدار مجاز

شاخص ها	مقدار مجاز	مدل پژوهش	نتیجه برازش
نیکیویی برازش GFI	بالاتر از ۰/۹	۰/۹۵	خوب
شاخص نیکیویی برازش اصلاح شده AGFI	بالاتر از ۰/۹	۰/۹۶	خوب
ریشه میانگین مربعات باقیمانده RMR	نزدیکتر به صفر	۰/۰۴	خوب
ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب SRMR	نزدیکتر به صفر	۰/۰۵	خوب
شاخص برازش هنجار شده (بتلر- بونت) NFI	بالاتر از ۰/۹	۰/۹۳	خوب
شاخص برازش افزایشی IFI	بالاتر از ۰/۹	۰/۹۴	خوب
شاخص برازش تطبیقی p	نزدیکتر به صفر	۰/۰۰	خوب

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

شکل ۳. نمودار تحلیل عاملی تائیدی متغیر مستقل

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

بازشناسی و تشخیص برای بررسی هویت‌مندی این محله طی شود. فرضیات این پژوهش، در ۳ مرحله صورت می‌پذیرد. به این ترتیب

چنانچه اشاره شد زمانی یک پدیده هویت‌مند تلقی می‌شود که شرایط احراز هویت آن فراهم باشد. بنابراین، لازم است مراحل

فرضیه نخست پژوهش عبارت است از: بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان حوزه شهری.

که در ابتدا بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان یک حوزه شهری، سپس بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان سکونتگاه و در آخرین فرضیه، مقدار تشخیص این محله در ۳ مقیاس مورد بررسی قرار می گیرد.

جدول ۳. نتایج حاصل از تحلیل مدل معادلات ساختاری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب استاندارد	آماره t
در هم تنیدگی	بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان	۰/۶۷	۴/۰۵
نفوذ پذیری	حوزه شهری	۰/۷۱	۴/۶۹
خوانایی		۰/۵۶	۳/۰۷

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

- مقدار اثر درهم تنیدگی بر بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان محله مثبت و معنادار (۰/۶۷) است.
  - مقدار اثر نفوذ پذیری بر بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان محله مثبت و معنادار (۰/۷۱) است.
  - مقدار اثر خوانایی بر بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان محله مثبت و معنادار (۰/۵۶) است.
- فرضیه دوم پژوهش عبارت است از: بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان سکونتگاه.

در نرم افزار Lisrel در صورتی که مقدار آماره t بزرگتر از قدر مطلق ۱/۹۶ باشد، می توان مقدار تاثیر گذاری را تایید کرد. از آن جا که بر اساس جدول بالا، مقدار آماره t بدست آمده برای هر ۳ مؤلفه هویت محله بزرگتر از ۱/۹۶ می باشد، لذا می توان مدعی شد که هر ۳ مؤلفه بر هویت محلات مسکونی اثر گذار می باشند. در این بین و برای یافتن مقدار تاثیر باید به مقدار ضریب استاندارد، توجه کرد که با توجه به مقدار مثبت این شاخص برای هر ۳ مؤلفه می توان ادعا کرد که:

جدول ۴. نتایج بدست آمده از تحلیل مدل معادلات ساختاری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب استاندارد	آماره t
امنیت	بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان	۰/۷۶	۵/۱۶
آسایش	سکونتگاه	۰/۵۹	۳/۴۱
آرامش		۰/۸۳	۶/۵۹
خودمانی بودن		۰/۹۰	۸/۴۴

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

- مقدار اثر آسایش بر بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان سکونتگاه مثبت و معنادار (۰/۵۹) است.
  - مقدار اثر آرامش بر بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان سکونتگاه مثبت و معنادار (۰/۸۳) است.
  - اثر خودمانی بودن بر بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان سکونتگاه مثبت و معنادار (۰/۹۰) است.
- فرضیه سوم پژوهش عبارت است از: تشخیص محله سنگ سیاه شیراز.

از آن جا که بر اساس جدول فوق، مقدار آماره t بدست آمده برای هر ۴ مؤلفه بازشناسی هویت محله سنگ سیاه بزرگتر از ۱/۹۶ می باشد، لذا می توان مدعی شد که هر ۴ مؤلفه بر بازشناسی هویت محله سنگ سیاه اثر گذار می باشد. در این بین و برای یافتن مقدار تاثیر باید به مقدار ضریب استاندارد، توجه کرد که با توجه به مقدار مثبت این شاخص برای هر ۴ مؤلفه می توان ادعا کرد که:

- مقدار اثر امنیت بر بازشناسی هویت محله سنگ سیاه به عنوان سکونتگاه مثبت و معنادار (۰/۷۶) است.

جدول ۵. نتایج حاصل از تحلیل مدل معادلات ساختاری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب استاندارد	آماره t
تشخیص محله سنگ سیاه به عنوان بخشی از شیراز	تشخیص محله سنگ سیاه	۰/۸۸	۷/۳۶
تشخیص محله سنگ سیاه میان سایر محلات شیراز	تشخیص محله سنگ سیاه	۰/۷۰	۴/۵۲
تشخیص اجزاء محله		۰/۶۶	۳/۹۵

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

که هر ۳ مؤلفه بر هویت محلات مسکونی اثر گذار می باشند. در این بین و برای یافتن مقدار تاثیر باید به مقدار ضریب استاندارد، توجه کرد

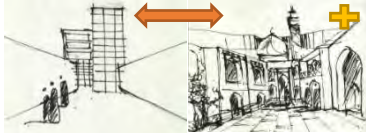

از آن جا که بر اساس جدول فوق، مقدار آماره t بدست آمده برای هر ۳ مؤلفه هویت بزرگتر از ۱/۹۶ می باشد، لذا می توان مدعی شد

- اثر تشخیص محله سنگ سیاه میان سایر محلات شیراز بر هویت‌مندی محله مثبت و معنادار (۰/۷۰) است.
- مقدار اثر تشخیص اجزاء محله بر هویت‌مندی محله سنگ سیاه مثبت و معنادار (۰/۶۶) است.
- که با توجه به مقدار مثبت این شاخص برای هر ۳ مولفه می‌توان ادعا کرد که:
- اثر تشخیص محله سنگ سیاه به عنوان بخشی از شیراز بر هویت‌مندی محله مثبت و معنادار (۰/۸۸) است.

جدول ۶. شاخص‌های شکل دهنده بازشناسی هویت محله سنگ سیاه شیراز به عنوان حوزه شهری

شاخص	عوامل تقویت کننده	عوامل تضعیف کننده	عکس و کروکی
هندسه ارگانیک و وجود هماهنگی میان دانه‌های شکل دهنده محله	-درون فضاهای پر، حیاط خانه قرار دارد که قلب خانه است (حرمت قائل شدن و ارزش گذاری فضاهای تهی).	-نوسازی های صورت گرفته در دوران پهلوی دوم در برخی نقاط محله (عدم هماهنگی دانه ها)	
درهم تنیدگی	-درون فضاهای پر، حیاط خانه قرار دارد که قلب خانه است (حرمت قائل شدن و ارزش گذاری فضاهای تهی).	-در ساخت و سازهای اخیر متأسفانه حیاط ها فضایی عبوری و پارکینگ خودروی ساکنان خانه هستند (مرگ حیات معنوی حیاط ها)	 <p>مقایسه هندسه ارگانیک محله سنگ سیاه با بافت شطرنجی معاصر</p>
درهم تنیدگی	-درون فضاهای پر، حیاط خانه قرار دارد که قلب خانه است (حرمت قائل شدن و ارزش گذاری فضاهای تهی).	-درهم وجود درهم تنیدگی اجتماعی (ارتباط اجتماعی ضعیف میان ساکنان محله)	 <p>پیوند محله با بستر طبیعی آن و مقایسه آن با بافت مسکونی امروزی</p>
نفوذپذیری	-نفوذ عناصر طبیعی اطراف به درون محله (نخل های سر به فلک کشیده در درون حیاط خانه ها و فضاهای باز عمومی) -ورودی های تعریف شده و قابل آدرس دهی همچون ورودی جنب بقعه سید تاج الدین غریب و حفظ نظام سلسله مراتبی (عمومی به نیمه عمومی-نیمه خصوصی و خصوصی)	-عدم میلمان و کف سازی مناسب فضاهای باز عمومی	 <p>نفوذ عناصر طبیعی درون حیاط خانه ها و فضاهای عمومی</p>
درهم تنیدگی	-حیریم ها به خوبی تعیین کننده مرزهای محله هستند (عدم مرزبندی قاطع) -عرصه های باز، تنفس گاه هایی برای بافت محله (نفوذ سلسله مراتبی فضاهای خالی عمومی میان دانه های محله) -پویایی و آزادی فعالیت ساکنان محله -قابلیت انعطاف پذیری و رشد محله		 <p>مرز بندی محله با استفاده از عناصر کالبدی غیرصلب</p>

 <p>پرهیز از یکنواختی و سادگی بیش از حد</p> <p>وجود قانونمندی در فرم و برخورداری از نظم</p>	<p>-بافت شطرنجی و معابر شبیه به هم در محله وجود ندارد (پرهیز از یکنواختی و سادگی بیش از حد)</p> <p>-کوچه ها کاربری مسکونی و اقامتگاهی دارند و گرہ ها فعالیت تجاری و مذهبی و فرهنگی (قابل پیش بینی بودن فعالیت ها در کالبد محله).</p> <p>خوانایی</p>
--	---

  <p>راهیابی آسان و تشخیص جهت به کمک نشانه ها</p>	<p>-راهیابی آسان و تشخیص جهت به کمک نشانه هایی همچون گنبد آرامگاه سید تاج الدین غریب، گلدسته های معروف مسجد مشیر، مجسمه سیبویه، آرامگاه سید زین الدین و..</p> <p>-درب خانه ها درون ساباط ها و دربندها و کوچه ها باز می شوند (رعایت سلسله مراتب فضایی و برخورداری از نظم)</p> <p>- وضعیت مشخص پر و خالی دانه ها نسبت به هم (وضوح کالبدی)</p> <p>- وجود قانونمندی در فرم و وضعیت مشخص پر و خالی خانه ها نسبت به هم و قرارگیری کاربری های شاخص همچون آرامگاه سید تاج الدین غریب، مسجد مشیر، حمام خانی، آرامگاه بی بی دختران و.. در گذرها و گرہ های اصلی محله (وضوح کالبدی)</p> <p>خوانایی</p>
--	--

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

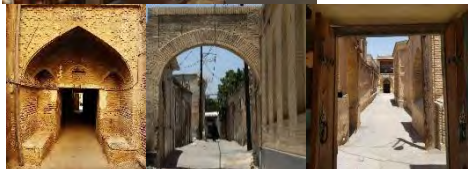
جدول ۷. شاخص های شکل دهنده بازشناسی هویت محله سنگ سیاه شیراز به عنوان سکونتگاه

شاخص	عوامل تقویت کننده	عوامل تضعیف کننده	عکس و کروی
<p>آسایش</p>	<p>-استفاده از عناصری چون رواقها و بن بستها و دربندها و سایه اندازی دیوارها روی گذرها و درختکاری در سطح محله؛ زیرزمینها و سردابها و باغچه ها و درونگرایی در خانه ها و مساجد؛ استفاده از خشت و آجر در ساخت محله که سبب کاهش افت و خیز دما در شب و روز و فصول گوناگون می شوند (آسایش اقلیمی).</p>	<p>-وجود پستی و بلندی های تعریف نشده در کف معابر</p> <p>-وجود آبراهه ها و جوی های آب در کف پیاده راه ها جزئیات اجرایی نامناسب</p>	 <p>بهره گیری مناسب از تابش آفتاب، کنترل وزش باد، بارش باران و برف، مقابله با افت و خیز دما</p>
<p>دسترسی آسان به امکانات و تسهیلات</p>	<p>-دسترسی آسان پیاده به گرہ های اصلی محله و مراکز خدماتی در محله</p> <p>-دارا بودن گذرهای ارگانیک که می توانند خاطره سکون و توقف و تعاملات اجتماعی و پاتوق ها را زنده نموده و با تعبیه تعدادی نیمکت و آب نما و درخت و سایه بان میزبان شهروندان در گرہ ها و مراکز محله باشند.</p>	<p>-حضور معتادین در محله (با تمهیدات صورت گرفته در سالهای اخیر به مقدار کمتری شاهد حضور آنها در سطح محله هستیم).</p>	

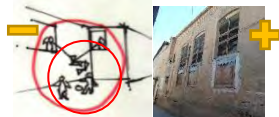

اقامتگاه توریستی
سهراب

نمونه دربندها و بن بست ها در محله سنگ سیاه

نظارت عمومی از طریق پنجره های رو به معابر محله

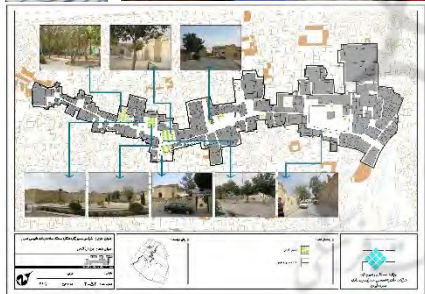
- وجود اقامتگاه های توریستی و مراکز فرهنگی مانند اقامتگاه بومگردی سهراب، ستایش، نیایش، بوتیک هتل داریوش و... با فعالیت شبانه روزی (حس امنیت در شب)
- وجود چندین پایگاه مذهبی و تاکسی سرویس شبانه روزی و کالنتری
- حق تقدم پیاده بر سواره
- تأمین ایمنی افراد در عرصه خصوصی توسط دربندها و بن بست ها

- نبود حس تعلق به محله در مهاجرینی که به شکل گروهی و مجردی در خانه های تاریخی ساکن هستند.
- حضور معتادین و توزیع کنندگان مواد مخدر (رفتارهای منحل امنیت)
- کاهش نظارت عمومی از طریق پنجره های خانه ها رو به معابر محله و پوشاندن بازشوی رو به گذر توسط ساکنان

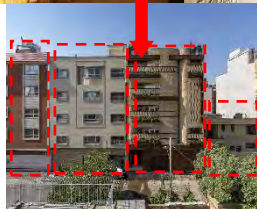
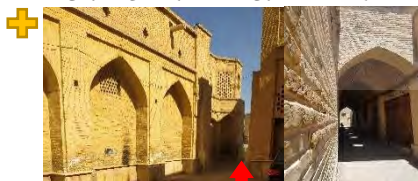
امنیت

تغییر عرض معابر در سطح محله و نظام سلسله مراتبی

حضور طبیعت درون خانه ها و اماکن عمومی

مقایسه کالبد محله سنگ سیاه با بافت مسکونی معاصر

- نبود آلودگی صوتی و بصری مزاحم و ازدحام جمعیت و اتومبیل در سطح محله بجز بخش ورودی از سمت بازار میوه و تره بار و میدان مقابل حرم سید تاج الدین غریب
- رعایت سلسله مراتب فضایی در سطح محله: عمومی، نیمه عمومی-نیمه خصوصی و خصوصی. گذر سنگ سیاه و سیاوشان جزو معابر اصلی و شاخه های منشعب از این گذرها به ترتیب معابر نیمه عمومی و نیمه خصوصی را شکل می دهند (مانند مجموعه عدلو). به این ترتیب خانه ای که درب ورودی آن در یک کوچه یا دربند یا ساباط باز می شود، نسبت به خانه ای که درب آن در یک خیابان عمومی باز می شود، فشار روانی کمتری را بر ساکنانش وارد می کند و فرد هنگام ورود به خانه و خروج از آن احساس آرامش می کند.
- حضور درختان و حوض های آب در حیاط خانه ها و اماکن مذهبی و فرهنگی
- قابل پیش بینی بودن کالبد محله و تصویر ذهنی روشن محله در ذهن افراد
- در محله سنگ سیاه ارتفاع، رنگ، مصالح و ریتم شکل گیری دانه های محله همه به گونه ایست که آرامش را به فرد القا می کند (کاهش هیجانانگیزی کالبدی) نقطه مقابل بافت مسکونی معاصر که هر دانه با ارتفاع، رنگ، مصالح و هیبت متفاوت در کنار دانه دیگر نشسته است (تنش روانی).

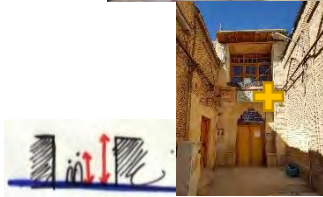
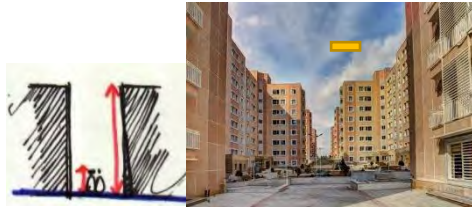
آرامش

آرامش

کاهش ازدحام جمعیت و اتومبیل با استفاده از راه بندها

تفاوت ورودی خانه ای در محله سنگ سیاه و خانه معاصر

توده و فضا در محله سنگ سیاه و مقایسه با بافت مسکونی معاصر

فضاها را گذار و مفصل ها که همان فضاهای نیمه عمومی و نیمه خصوصی و عرصه های حد واسط خصوصی و عمومی در محله هستند، یکی از مهمترین این فضاها، ورودی خانه هاست. ورودی یک در و صفحه نیست بلکه یک فضا است که باید به امکاناتی همچون نشستن، ایستادن، روشنایی، سایه و در امان بودن از جریان تردد و... مجهز گردد. در محله سنگ سیاه اکثر خانه های تاریخی به این فضا مجهز هستند و فضایی مجهز به سکو و سرپوشیده دارند (وجود مفصل ها و تلفیق عرصه های عمومی و خصوصی). در محله سنگ سیاه با فضاها، احجام و توده هایی با مقیاس انسانی روبرو می شویم (عدم غلبه توده و فضا بر انسان و ایجاد حس خودمانی بودن).

خودمانی بودن

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

جدول ۸. شاخص های شکل دهنده تشخیص هویت محله سنگ سیاه شیراز

شاخص	عوامل شکل دهنده	عکس و کروکی
تشخیص محله سنگ سیاه به عنوان بخشی از شیراز	<p>- تشخیص کالبدی محله: نظامی از پر و خالی ها (توده های دارای حیاط مرکزی و درونگرا) که با توجه به اقلیم و فرهنگ مردم بومی مردم شیراز شکل گرفته و مشخصه خانه های شیرازی می باشد؛ امروزه این نظام بر هم خورده و کالبد محلات در شهرهای گوناگون تفاوت چندانی ندارد. معابر نیز در همان استخوان بندی گذشته را دارا هستند که با قدم زدن در آنها کاملاً می توان حال و هوای شهر شیراز را حس کرد.</p> <p>- مصالح غالب در محله: مصالح غالب محله سنگ سیاه در گذشته آجر بوده است و به این ترتیب پالت رنگی غالب بر محله رنگ خاک بوده است که مصالح بومی شهر است.</p>	 <p>نظام پر و خالی خانه ها (درونگرا و دارای حیاط مرکزی)</p> <p>پالت رنگی غالب بر محله (تلفیق آجر و درخت و آب و آسمان)</p>
	<p>- تراکم ساخت و ساز محله: در محله سنگ سیاه از غول های بتنی و فلزی خبری نیست و نقطه عطف خط آسمان محله، گنبد زیبای کاشیکاری شده آرامگاه سید تاج الدین غریب است که در کنار گلدسته ها و ساعت زیبای مسجد مشیر اوج می گیرد و بر روی دیواره های آجری معابر فرود می آید و این عامل تشخیص آن از سایر محلات شیراز است.</p> <p>- ورودی محله: از سمت دروازه کازرون بواسطه کاربری های مستقر در اطرافش و نشانه شاخصی همچون آرامگاه سید تاج الدین غریب</p>	

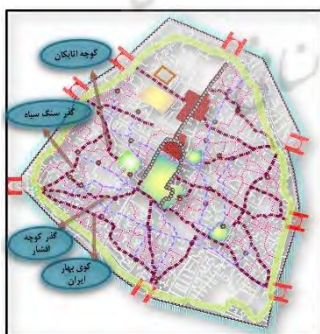
مقایسه تراکم ساخت و خط آسمان محله سنگ سیاه و بافت مسکونی معاصر

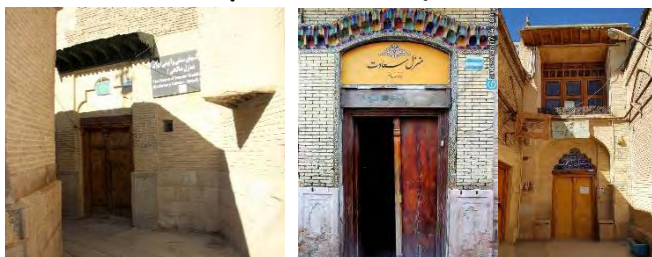
گذر سنگ سیاه، حاج زینل و هفت پیچ در محله سنگ سیاه و عناصر شاخص آنها

گره های محله با کاربری های متفاوت

گذرهای محله با کالدهای متفاوت

و از سمت چهارراه نمازی بواسطه مسجد ابوالفضل(ع) تشخص محله سنگ سیاه میان سایر محلات شیراز

گره ها: میدان امامزاده سید تاج الدین غریب، مرکز محله که در آن آرامگاه و مجسمه سیبویه واقع است و فضای مقابل مسجد مشیر - معابر محله: معابر شاخصی چون گذر سنگ سیاه و حضور نشانه هایی همچون آرامگاه سیدزین الدین، سید نصرت الدین، حمام خانی، مسجد سیاوشان، کلیسای مریم مقدس و... -موقعیت محله: همجواری با دروازه کازرون و آرامگاه سید تاج الدین غریب، آرامگاه بی بی دختران و مسجد ابوالفضل(ع)

نام محله: برگرفته از سنگ مقبره دانشمند بزرگ "عمروبن عثمان"، معروف به سیبویه -انجام فعالیت خاص درون محله: وجود مسجد ابوالفضل، مسجد مشیر و سایر اماکن مذهبی و فعالیت مذهبی آنها

-محله سنگ سیاه دارای اجزایی می باشد مشتمل بر دانه ها و فضاها که این اجزا از تشخص کافی برخوردار هستند. نقطه مقابل بافت های مسکونی امروزی که خطر شباهت زیاد اجزای آنها به یکدیگر تشخص و در مرحله بالاتر هویت آنها را زیر سؤال برده است. کوچه های شبیه به هم، پارک ها و میدان های محله ای شبیه به هم و خانه های شبیه به هم

-عناصر شاخصی مانند امامزاده سید تاج الدین غریب، مسجد مشیر، کلیسای مریم مقدس، حمام خانی، امامزاده سید زین الدین، مسجد سیاوشان و... در محله سنگ سیاه، جزء نقاط شاخص و گره های قدرتمندی هستند که در بخش های گوناگون قرار گرفته و محیط اطراف خویش را علامت گذاری می نمایند.

-خانه های تاریخی بازمانده در محله سنگ سیاه با وجود شباهتهای کلی، به دلیل تفاوت هایی که در سردرهای ورودی، پلان و نما دارند کاملا متشخص بوده و قابل تفکیکند.

-گره ها در محله سنگ سیاه از تشخص کافی نسبت به یکدیگر برخوردارند. معابر نیز در محله سنگ سیاه به دلیل نشانه هایی که در دل معابر گوناگون جا گرفته اند، مانند سردرهای ورودی متفاوت دانه ها، حمام و امامزاده، کانون فرهنگی، و... به دلیل کالبد متفاوت آنها(خیابان، کوچه، بن بست، ساباط و...) متمایزند.

تشخص اجزای محله سنگ سیاه نسبت به یکدیگر

ورودی های خانه ها با فرم های متنوع اما هم جنس

نام برخی معابر در محله سنگ سیاه بجای کاربرد اعداد و حروف

- نام اجزای محله مانند کوچه مهندسی، گذر سنگ سیاه، گذر حاج زینل و... به دور از منطق های نام گذاری ساده مانند نام گذاری با اعداد و حروف که ذهن انسان را درگیر نمی کند (مانند بافت های مسکونی معاصر).

مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۷

نتیجه گیری

اضافی ندانیم. در این راستا عدم استفاده از خیابان کشی های مستقیم و استفاده از بن بست ها می تواند از ورود ماشین های عبوری در محلات جلوگیری کرده و بدین ترتیب برای پیاده حرمت قائل شود. در ساخت و سازهای جدید، برای دستیابی به دنجی، بایستی از به کاربردن هندسه های خشک و قطعه بندی های یکنواخت دانه ها و ایجاد کریدورهای مستقیم و صلب اجتناب کرد. با خارج کردن نمای ساختمان ها از صفحه به حجم و ایجاد سایه روشن و حفظ ریتم حاکم بر دانه های مجاور می توان به این مهم دست یافت. همچنین، با اضافه کردن عنصری طبیعی همچون یک درخت یا حوض آب و کف سازی متفاوت یک ناحیه و استقرار مبلمان مناسب، می توان فضاهای دنجی در محله خلق نمود و بسیاری از پاتوق های قدیمی را احیا نمود. در ساخت و سازهای جدید استفاده از بن بست ها به جای شبکه های مستقیم الخطی که حرکت سواره در آن محدودیتی ندارد و تجهیز محله به مسیرهای حرکت دوچرخه و پیاده، راه حل مناسبی برای کاهش حرکت سواره و به همراه آن کاهش آلودگی صوتی ناشی از آن است.

با توجه به اینکه لزوم وجود ماشین در زندگی معاصر غیر قابل انکار است، برای پاسخ به این نیاز می توان در حاشیه محلات و با رعایت فاصله ی منطقی به تمام نقاط محله پارکینگ ها را جانمایی کرد. با توجه به اینکه مشارکت ساکنان در امور محله امروزه کم رنگ شده است بمنظور تبادل فرهنگی و برقراری ارتباطات قوی تر اجتماعی باید ساکنان محله در عرصه های عمومی سهیم نمود. یکی از راه های تشویق این مشارکت، واگذاری مدیریت عرصه های عمومی به شهروندان است. ساکنان یک محله می توانند خود از فضاهای محله شان نگهداری کنند و به سامان دهی آنها بپردازند. شکل گیری پاتوق ها، فضاهای گردهمایی و فعالیت جمعی ساکنان و حتی یک بازارچه کوچک درون گره های محله مسکونی کمک شایانی به بازگشت ساکنان به فضاهای جمعی و ایجاد حس امنیت روانی می کند. یکی از راههای افزایش حضور ساکنان در این عرصه ها، تشویق افراد به پیاده روی در مسیرها برای تأمین مایحتاج روزانه و گذران اوقات فراغت است که با کاهش حرکت سواره و طراحی سنگ فرش ها و کف فرش های متناسب پیاده و ایجاد چشم اندازهای مطلوب قابل حصول است.

شاخص های شکل دهنده هویت (بازشناسی و تشخیص)، در محله سنگ سیاه شیراز مورد آزمایش قرار گرفته و نتایج زیر حاصل شد: بازشناسی هویت محله قدیمی سنگ سیاه به عنوان حوزه شهری (درهم تنیدگی، نفوذ پذیری، خوانایی) در سطح بالایی قرار دارد. این بدان معنا است که بافت محله سنگ سیاه از نقطه نظر کالبدی از شرایط مساعدی برخوردار است، اما از نظر متخصصین حوزه، برخی از تغییرات این محله در سالهای نه چندان دور، مقدار هویت مندی این محله را در معرض خطر قرار داده است که به عنوان نمونه می توان به درهم تنیدگی اجتماعی از دست رفته در این محله اشاره کرد. شاخص های بازشناسی هویت این محله به عنوان سکونتگاه (امنیت، آسایش، آرامش و خودمانی بودن) نیز از میانگین نسبتا مناسبی برخوردار هستند. در قسمت تشخیص که مرحله بعد از بازشناسی می باشد، این محله نمره قابل قبولی کسب نموده و در نهایت محله مزبور هویت مند تلقی گشت. در راستای بررسی شاخص های شکل دهنده هویت محله عوامل بحران زا مورد کاوش قرار گرفت. مشخص است که استفاده نادرست از فناوری، مادی گرایی و همراهی شدن با مدرنیته ی وارداتی بدون توجه به معماری و شهرسازی اصیل ایران و پشتوانه فرهنگی غنی که از آن برخوردار بوده، عامل اصلی بحران هویت در معماری و شهرسازی معاصر ایران است. ورود بدون مرز اتومبیل به ساحت محلات، اتصال قوی دانه ها و فضاها را در مرتبه اول از بین برده و در مرتبه دوم سبب کاهش روابط اجتماعی ساکنان محلات شده است. اتومبیل به گذرهایی با خیابان کشی مستقیم نیاز دارد تا هرچه سریعتر به مقصد برسد و به این ترتیب بافت ارگانیک محلات فدای سرعت ماشین گشته و بافت شطرنجی با هندسه خشک، متعادم و نامتناس با ماهیت محلات مسکونی، جایگزین آن شده است. اتومبیل ها با شکافتن بافت محلات، تهدید جدی برای درهم تنیدگی و مورد تعرض قرار گرفتن بافت محلات شده اند. این پدیده در محله سنگ سیاه شیراز به وسیله راه بندها تحت کنترل درآمده است. از سوی دیگر در ساخت و ساز های جدید ارتباط میان توده و فضا از بین رفته است. برای برقراری ارتباط دوباره میان توده و فضا، لازم است فضاها را حرمت بگذاریم و آنها را دور ریختنی و

References

1. Abdollahi, A. A. (2014). Evaluation of factors affecting the sustainability of the neighborhood development in the urban planning process (Case study: Sang siah neighborhood of Shiraz), *Journal of Research and Urban Planning*, Volume 5, Issue 17.
2. Abel, Ch. (2000). *Architecture and Identity (responses to cultural and technological changes)*, Architectural Press, Second Edition, New York.
3. Afrough, I. (1998). *Space and Social Inequality*, Tarbiat Modares University Press, Tehran.
4. Ahmadi, B. (2012). *Modernity and Critical Thinking*, Center Publication, Ninth Edition, Tehran.
5. Akrami, E. (2000). *Culture and Identity*, Hamshahri Newspaper, No. 2263.
6. Alexander, Ch. (2011). *The Architecture and the Secret of Immortality*, translated by Mehrdad Ghayoomi Bid-Hindi, Rosaneh Publishing, Tehran.
7. Alexander, Ch. (1977). *A Pattern Language*, Oxford University Press, New York.
8. Amid, Hassan (1984): *Ancient Persian Culture*, Vol. 3, Amir Kabir Publications, Tehran.
9. Ardalan, N. & Bakhtiar, L. (2011). *Sense of Unity*, Translation by Vandad Jalili, Elm Memar Publishing House, Tehran.
10. Ardeshiri, M., & Memarian, Gh. H. (2010). *Shiraz urban identity*, Navid Shiraz Publication, Shiraz.
11. Ardeshiri, M., & Memarian, Gh. H. (2010). *Shiraz urban identity*, Navid Shiraz Publication, Shiraz.
12. Barton, H. (2003). et al, *Shaping Neighborhoods*, Spon Press, New York.
13. Behzadfar, M. (2011). *The identity of city (Case study: Tehran)*, Shahr Publication, third Edition, Tehran.
14. Biddulph, M. (2013). *An Introduction to the Residential Layout*, Translation by Mohammad Bagheri and Maliheh Hashemi Tile Noayi, Azarakhsh Publishing House, Tehran.
15. Burkhart, T. (1990). *Holy Art: Principles and Methods*, Translated by Jalal Sattari, Soroush Publications, Tehran.
16. Emamalzadeh, H. & Others (2017). *The identity crisis and social isolation in the new*
17. *Cities and its relationship with satisfaction of the residence. (Case study: new Paradise city)*, *Journal of Research and Urban Planning*, Volume 8, Issue 28.
18. Falamaki, M. M. (2010). *The camps of architecture*, Faza Publication, Tehran.
19. Falamaki, M. M. (2006). *The formation of architecture in the experiences of Iran and the West*, Faza Publication, Tehran.
20. Falamaki, M. M. (2012). *Principles and Readings of Iranian Architecture*, Faza Publication, Tehran.
21. Falamaki, M. M. (2006). *Farabi and the citizenship process in iran*, Faza Publication, second Edition, Tehran.
22. Farjami, R. (2003). *Factors Affecting Urban Identity*, Shiraz University Press, Shiraz.
23. Ghasemi Isfahani, M. (2015). *Where are we from? Identity to residential texture*, Rosaneh Press, Third edition, Tehran.
24. Ghotbi, A. A. (2008). "The Concept of the Identity and Architecture of Today's Iran," *Mirror of Imagination Magazine*, No.10.
25. Giddens, A. (2015). *Modernization and individualization*, Translation by Naser Movafaghian, Ney Press, Tehran.
26. Guénon, R. (2010). *Modern World Crisis*, Hassan Azizi Translation, Hikmat Publications, Tehran.
27. Habibi, M. (2007). *A Structure of Contemporary Currents of Architecture and Urbanism in Contemporary Iran*, Office of Cultural Research, Tehran.
28. Hojjat, I. (2012). *Tradition and innovation in architecture education*, Tehran University Press, Tehran.
29. Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of American Major Cities*, Translated by Hamidreza Parsi, University Press, Tehran.
30. Lynch, K. (1995). *City Shown*, Translated by Manouchehr Mazini, Tehran University Press, Tehran.
31. Lynch, K. (2002). *City Theory*, Translation by Hossein Bahreini, Tehran University Press, Second Edition, Tehran.
32. Mo'in, M. (1992). *Persian Moin Culture*, Vol. 6, Amir Kabir Publishing, Tehran.
33. Naghizadeh, M. (2000). "The Relationship between the Identity of Iran's Architectural

- tradition and Modernism and Modernism", Journal of Fine Arts, No. 7.
34. Nasr, S. H. (2000). The Need for Holy Knowledge, Hassan Miandari Translation, Taha Farhangni Institute Publications, Tehran.
35. Newman. O. (1996). "Creating Defensible Space", U.S. Department of Housing and Urban Development, New York.
36. Nurburg Schultz, Ch. (2012). Origins of Modern Architecture, Translation by Mohammad Reza Joodat, Shahidi Publishing, Third Edition, Tehran.
37. Pakzad, J. (1996). "Identity and this with Space", Journal of Safav, No. 21.
38. Rapoport, A. (2009). Anthopology of housing, Translation by Khosrow Afzalian, Herfeh: Honarmand Press, Tehran.
39. Ra'isi, M. (2016). "The cause of identity crisis in contemporary Iranian architecture and urbanism, with emphasis on triple insight, value and action", Journal of Fine Arts, Volume 21, Issue 4.
40. Rezazadeh, R. (2001). "Perceived Cycle-Behavioral Crisis in Urban Spaces", Journal of Municipalities, Special Note No. 5.
41. Rezvani, N. & others (2017). The assessment of historical tissues based on the sense of belonging to the place (Case study: Gorgan Sarcheshme neighborhood), Journal of Research and Urban Planning, Volume 8, Issue 29.
42. Robert, C. (2005). The Dictionary of Urbanism, Street wise Press, Britain.
43. Saremi, A. A. (1998). "Architecture in the Spinning World", Architect Magazine, No. 2.
44. Shayegan, D. (2012). A New Enchantment, Forty Persons Identity and Moving Thinking, Translation by Fatemeh Valiani, Farzan Publication, seventh Edition, Tehran.
45. Shayegan, D. (2009). The Essential Minds and Eternal Memory, Amir Kabir Press, Tehran.
46. Sheikh Zayn al-Din, H. (1999). "The Culture and Architecture Roundtable", Magazine Abadi, Nos. 34 and 35.
47. Shokouee, H. (1993). Social Geography of the City, City Social Ecology, Jihad University Press, Second Edition, Tehran.
48. Tavallae, N. (1992). "Urban Space and Social and Cultural Relations - Thesis Master of Urban Planning", Faculty of Fine Arts, University of Tehran.
49. Tomlinson, R. (1969). Urban Structure, Random Houss, New York.

